

TURUN ARKKIHIIPPAKUNTA

Tutustutaan kirkkolainsäädäntöön!

5.9.2023

Lakimiesasessori Matleena Engblom

Hiippakuntasihteeri Mirikka Torppa

**Perustuslaki
lähtökohtana.
Se turvaa kirkolle
autonomian.**

Säännösten arvojärjestys kirkossa

1. Perustuslaki, EU-direktiivit
2. Kirkkolaki ja muut kirkolliset lait (erityislakeja)
3. Kirkossa noudatettavat muut lait ja asetukset
4. Kirkkojärjestys ja kirkkokäsikirja
5. Piispainkokouksen päätökset, kirkkohallituksen määräykset
6. Piispan ja tuomiokapitulin antamat ohjeet

Hyvä muistaa: Yleislaki, erityislaki, säännöshierarkia

- Erityislaki menee yleislain edelle
- Ylemmän asteinen säännös menee aina alemmanasteisen säännöksen edelle

Hallinnon yleislainsäädäntö

Lisäksi noudatettavana muuta kansallista lainsäädäntöä

- Perustuslaki 731/1999
- Yhdenvertaisuuslaki 21/2004
- Tasa-arvolaki 609/1986
- Hallintolaki 434/2003
- Kielilaki 423/2003
- Julkisuuslaki 621/1999
- Digipalvelulaki 306/2019
- Tiedonhankintalaki 906/2019
- Arkistolaki 831/1994
- Saamen kielilaki 1086/2003
- Sähköisen asioinnin laki 13/2003
- Määräaikalaki 150/1930
- Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019

Lakien soveltaminen

Lähde: Kari Kopperi. 2019. Laki, evankeliumi ja KirVESTES

- Onko asiasta säännös kirkkolaissa tai –järjestyksessä? *Onko kirkkolaissa viittaus muuhun lainsäädäntöön esim. yleisviittaus jonkin lain noudattamiseen, tietyn lain noudattamiseen tietyssä tilanteessa, viittaus tietyn lain yksittäiseen pykälään.*
- Sovelletaanko asiaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen lisäksi yleistä lainsäädäntöä? *Kirkkolaki ei sisällä viittausta muuhun lainsäädäntöön vaan asiasisältö edellyttää yleisen lain soveltamista.*
- Onko asia kirkkolain ja kirkkojärjestyksen soveltamisalan ulkopuolella? Mikä laki tulisi sovellettavaksi? *Onko yleisessä laissa viittaus kirkkolakiin tai järjestykseen tai maininta lain soveltamisesta kirkossa?*
- Mitä asiaan vaikuttaa perustuslaki?

Hallintolaki

- HL 5.1§: Jos muussa laissa on tästä poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta
- HL 5.3 §: Hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädetään kirkkolaissa
- Käsiteltäessä hallintoasiaa kirkollisissa viranomaisissa on noudatettava, mitä hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.
- Hallintolaki toissijainen suhteessa kirkkolakiin, mutta kirkkolaissa on vain vähän hallintolaista poikkeavia säännöksiä.
- Silloinkin kun ei ole kysymys varsinaisesta hallintolaista, on noudatettava hyvää hallintotapaa.

Hyvän hallinnon periaatteet

- 1. Yhdenvertaisuus:** Asiakkaita kohdeltava tasapuolisesti. Samanlaisissa asioissa tulee toimia samoin riippumatta siitä kuka on asiakkaana.
- 2. Tarkoitussidonnaisuus:** Toimissa ei saa olla vääriä vaikuttimia ja valtaa ei saa käyttää väärin. Toimien perustuttava lainmukaisiin tarkoituksiin.
- 3. Objektiveetti:** Päätösten ja toimien tulee olla perusteltuja. Puolueettomuus.
- 4. Suhteellisuus:** Toimet oltava oikeassa suhteessa päämäärään.
- 5. Luottamuksensuoja:** Ihmisten voitava luottaa siihen, että viranomaisten ratkaisut ovat oikeita, lainmukaisia ja pysyviä.

Hyvän hallinnon periaatteisiin kuuluu myös:

- Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus
- Neuvontavelvollisuus
- Hyvän kielenkäytön vaatimus
- Viranomaisten yhteistyövelvoite

*Oikeus saada asia käsiteltyksi
Oikeus tulla kuulluksi
Oikeus hakea muutosta
Oikeus saada perusteltu päätös*

Kirkollinen lainsäädäntö

Kirkollinen lainsäädäntö

- Voimassaolevat säädökset (1.7.2023):
  - Kirkkolaki 652/2023
  - Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta 653/2023
  - Laki evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta 654/2023
  - Laki evankelis-luterilaisen kirkon eläkerahastosta 656/2023
  - Kirkkojärjestys 657/2023
- Perustuslain 76 §:n mukaan kirkolla on yksinoikeus ehdottaa lakia kaikesta, mikä koskee ainoastaan kirkon asioita, sekä kirkkolain muuttamista ja kumoamista. Kirkon ehdotuksen tekee kirkolliskokous.
- Kirkon vaalijärjestys on poistunut. Vaaleja koskevat säännökset ovat kirkkojärjestyksessä (jotain myös kirkkolaissa).
- Viranhaltijoita koskeva lainsäädäntö on siirretty erilliseen lakiin.

Kirkkolaki ja kirkkojärjestys

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkisoikeudellinen yhteisö, jonka asema on määritelty valtakunnan yleisessä lainsäädännössä.

Kirkkolaissa 652/2023 säädetään Kirkkojärjestys 657/2023 säännökset

- kirkon ja valtion suhteesta
- kirkon järjestysmuodosta
- kirkon hallinnosta
- kirkkolain muutokset hyväksyy eduskunta kirkolliskokouksen ehdotuksesta
- ww.finlex.fi, hakusana kirkkolaki
- kirkon toiminnasta
- hallinnon yksityiskohdista
- kirkkojärjestyksen vahvistaa kirkolliskokous
- ww.finlex.fi, hakusana kirkkojärjestys

Kirkkolain 652/2023 rakenne

Tutustu: Kirkkolaki 652/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®

- **1 luku Yleiset säännökset:** Kirkkolain soveltamisala. Kirkon tunnustus ja tehtävä. Kirkon jäsenyys. Jäsenyyden lakkaaminen. Kirkkolain säätämisyjärjestys, kirkon lausunnonanto-oikeus. Kirkolliset juhlapäivät
- **2 luku Kirkon hallinnollinen jako:** Kirkon hallinnollinen jako ja kielisäännökset (1-10 §). Seurakuntajaon muuttaminen (11-16 §).
- **3 luku Seurakunta ja seurakuntayhtymä:** Seurakunta (1-11 §). Seurakuntayhtymä (12-20 §). Kirkolliset rakennukset, kiinteistöt (21-27 §). Hautaustoimi (28-37)
- **4 luku Hiippakunta**
- **5 luku Keskushallinto**
- **6 luku Seurakunnan ja kirkon talous**
- **7 luku Pappisvirka, papin ja lehtorin virka sekä eräät virka- ja työsopimussuhteita koskevat säännökset:** Papin, lehtorin, pappisviran ja papin viran määritelmät (1 §). Konfirmaatiota ja kirkon jäsenyyttä koskevat kelpoisuusehdot (2 §). Pappisvirasta ja lehtorin virasta pidättämistä ja eroamista koskeva sääntely (4-6 §). Virka/työsuhteen sekä papin/lehtorin viran päättyminen ilman irtisanomista (3 ja 8 §). Rippisalaisuus (9 §). Muu viranhaltijoita koskeva sääntely viranhaltijalaissa ja tuomiokapitulin toimivaltaa koskeva sääntely kirkkolain 4 luvun 6 §:ssä.
- **8 luku Henkilötietojen käsittely ja kirkon kirjojen pito**
- **9 luku Luottamushenkilöt ja vaalit**
- **10 luku Hallintoasiassa noudatettava menettely ja päätöksenteko**
- 11 luku Erinäiset säännökset
- 12 luku Muutoksenhaku
- 13 luku Voimaantulo -ja siirtymäsäännökset

Kirkkojärjestyksen rakenne

Tutustu: Kirkkojärjestys 657/2023 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX®

- Lukujaotus vastaa pitkälti kirkkolakia
- Huomattavaa:
  - 7 luvussa kuitenkin vain pappisvirkaa ja pappia koskevia säännöksiä
  - 8 luvussa henkilöstöä koskevia säännöksiä
  - 9 luvussa nyt myös vaalisäännökset

3 luku - Seurakunta ja seurakuntayhtymä

- 1 § - Kirkolliset kirjat ja saarna
- 2 § - Pääjumalanpalvelus ja muut jumalanpalvelukset
- 3 § - Pääjumalanpalveluksen alkamisaika
- 4 § - Jumalanpalveluksen toimittaja
- 5 § - Kolehti
- 6 § - Herran pyhä ehtoollinen
- 7 § - Oikeus osallistua ehtoolliseen
- 8 § - Ehtoollisen toimittaja
- 9 § - Pyhä kaste
- 10 § - Hätäkaste
- 11 § - Kummit
- 12 § - Avioliittoon vihkiminen ja avioliiton siunaaminen
- 13 § - Hautaan siunaaminen
- 14 § - Kirkkoon kuulumattoman henkilön hautaan siunaaminen
- 15 § - Kirkollisen toimituksen toimittaja
- 16 § - Palkkio kirkollisesta toimituksesta
- 17 § - Kristillinen kasvatus ja opetus
- 18 § - Seurakunnan kasvatusvastuu
- 19 § - Rippikoulu
- 20 § - Lupa rippikoulun pitämiseen
- 21 § - Konfirmaatio

Hallintosääntö ja kirkkolainsäädäntö

- Seurakuntatason oikeuslähde on hallintosääntö.
- Seurakunnan omien sääntöjen sitovuus perustuu KL:n säännökseen. Ne antavat seurakunnalle toimivallan hyväksyä jotain asiaa koskevia sitovia määräyksiä.
- Hallintosääntö sitoo päätöksentekoa ja siitä poikkeaminen on menettelyvirhe. Jos hallintokäytännössä on tarve menetellä toisin, on ensin muutettava hallintosääntöä.
- Hallintosäännön määräyksillä täydennetään kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säännöksiä. Hallintosäännön määräykset eivät saa olla ristiriidassa lainsäädännön kanssa. Hallintosääntöön ei tule myöskään ottaa lainsäädännön kanssa päällekkäisiä, eli samansisältöisiä määräyksiä.
- Luottamushenkilön ja johtavan työntekijän on osattava käyttää eri lähteitä: lakeja, kirkkojärjestystä ja seurakunnan hallintosääntöä.

Hallintosääntö

Hallintosääntö KL 3: 7§

- Seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä oltava hallintosääntö. Sisältö: KL 3:7§
- Tultava voimaan viimeistään 1.1.2024. On siis tämän syksyn työtä!
  - Tätä ennen voidaan soveltaa aiemman lain aikana hyväksytyjä tai tuomiokapitulin vahvistamia edellä mainittuja määräyksiä. Hallintosääntöä ei alisteta tuomiokapitulin vahvistettavaksi, vaan se on srk:n tai srky:n itse päätettävissä.
- Hallintosääntöön kootaan kaikki toimielimiä ja niiden päätösvaltaa koskevat hallinnolliset määräykset.
- Mukana määräykset, jotka aiemmin valtuuston työjärjestyksessä, kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston tai yhteisen kirkkoneuvoston ohjesäännössä, johtokuntien johtosäännöissä ja kappeliseurakuntien ohjesäännöissä.
- **Lisätiedot:** Kirkkohallituksen yleiskirje nro 29/2023 (29.8.2023). [Yleiskirjeet 2023 - evl.fi](#) Löytyy myös verkkohauulla.

Hallintosäännön sisältö

- Hallintosäännön sisältö:
  1. Seurakunnan/seurakuntayhtymän hallinnon järjestäminen ja toimielimet
  2. Päätösvallan siirtäminen toimielimille ja johtaville viranhaltijoille
  3. Toimielinten päätöksentekotavat ja hallintomenettelyt
  4. Toimielinten kokousmenettelyt
- Hallintosäännön lisäksi voi olla viranhaltijoiden johtosääntö, jos organisaation laajuuden vuoksi kaikkia päätösvallan delegointeja viranhaltijoille ei ole tarkoituksenmukaista ottaa hallintosääntöön.
- Suositeltavaa, että määräykset päätösvallasta olisivat kootusti hallintosäännössä (mahdollinen poikkeus todella isot yksiköt).
- **Hallintosäännön malli** (yleiskirjeen 29.8. liite): [Hallintosääntö \(evl.fi\)](#)

Hallintosääntö

- Itsenäisen seurakunnan hallintosäännössä ovat määräykset, jotka koskevat:
  - Kirkkovaltuustoa
  - Kirkkoneuvostoa
  - Seurakunnan johtokuntia
- Seurakuntayhtymän hallintosäännössä määrätään asioista, jotka koskevat
  - Yhteistä kirkkovaltuustoa
  - Yhteistä kirkkoneuvostoa
  - Seurakuntayhtymän johtokuntia
- Yhtymäseurakunnan hallintosäännössä ovat määräykset, jotka koskevat:
  - Seurakuntaneuvostoa
  - Seurakunnan johtokuntia
- Lisäksi voi olla johtosääntöjä muita kuin toimielimiä varten esim. viranhaltijoiden johtosääntö mutta harkittava, riittääkö käytännössä tehtävänkuvaus
- Rippikoulun ohjesääntö poistuu.

Kirkkovaltuuston tehtävä KL 3:5

- Kirkkovaltuusto käyttää seurakunnan päätösvaltaa, jollei toisin säädetä tai määrätä.
- Tärkein muu päätösvalan käyttäjä on kirkkoneuvosto, joka on pienempi, joustavampi ja ketterämpi ”työrukkanen”

Määräenemmistöt kirkkovaltuustossa

KL 3:9,2

- Kirkkovaltuuston päätöksen tekemiseen vaaditaan, että vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista ja enemmän kuin puolet kaikista jäsenistä sitä kannattaa asiassa, joka koskee:
  - 1) kirkollisen rakennuksen, kappelin, seurakuntatalon, seurakunnan virastotalon taikka leiri- tai kurssikeskuksen rakentamista tai hankkimista;
  - 2) kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista tai purkamista, sen käyttötarkoituksen muuttamista taikka muun kuin kirkollisen rakennuksen muuttamista kirkolliseksi rakennukseksi;
  - 3) hautausmaan perustamista tai laajentamista;
  - 4) kiinteän omaisuuden luovuttamista;
  - 5) uuden viran perustamista.

Kirkkoneuvoston tehtävät KL 3:10

- Kirkkoneuvosto, jollei toisin säädetä tai määrätä:
- 1) johtaa yleisesti seurakunnan toimintaa;
- 2) valvoo seurakunnan etua, edustaa seurakuntaa ja käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa;
- 3) johtaa seurakunnan hallintoa ja viestintää sekä seurakunnan talouden ja omaisuuden hoitoa;
- 4) tekee seurakunnan puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet.

Delegoitu päätösvalta KL 3:6

- Kirkkovaltuusto voi siirtää päätösvaltaa kirkkoneuvostolle tai sen jaostolle, johtokunnalle, viranhaltijalle ja kirkkoneuvoston varapuheenjohtajalle.
- **Päätösvaltaa ei saa siirtää, jos:**
  - 1) kirkkovaltuuston on päätettävä asia tämän lain, kirkkojärjestyksen, niiden nojalla annettujen määräysten tai muun lain mukaan;
  - 2) päätöksen tekemiseen vaaditaan määräenemmistö.
- **Kirkkovaltuusto ei voi siirtää** kirkkoneuvostolle kuuluvaa päätösvaltaa jaostolle, johtokunnalle, viranhaltijalle tai kirkkoneuvoston varapuheenjohtajalle, jos:
  - 1) kirkkoneuvoston on päätettävä asia tämän lain, kirkkojärjestyksen, niiden nojalla annettujen määräysten tai muun lain mukaan;
  - 2) asia koskee esityksen tekemistä kirkkovaltuustolle;
  - 3) asia koskee kirkkovaltuuston tekemän päätöksen täytäntöönpanoa;
  - 4) asian käsittelemistä kirkkoneuvostossa on pidettävä tarpeellisena asian merkityksen vuoksi.

Delegoitu päätösvalta, Otto-oikeus

KL 10:10

- Otto-oikeus tarkoittaa sitä, että toimivaltaa delegoinut toimielin voi ottaa käsiteltäväkseen yksittäisen asian, jossa delegointiin perustuen kirkkoneuvosto tai viranhaltija on tehnyt päätöksen
- Kirkkoneuvosto, yhteinen kirkkoneuvosto ja seurakuntaneuvosto voi siirtää käsiteltäväkseen hallintosäännössä määrättyllä tavalla alaisensa toimielimen taikka seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranhaltijan tai luottamushenkilön päättämän asian. Sama oikeus on kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston puheenjohtajalla.
- Ylempi toimielin voi kumota tai muuttaa asiassa tehdyn päätöksen taikka palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi. Kirkkojärjestyksessä voidaan säätää, mitä asiaa ei voida siirtää ylemmän toimielimen käsiteltäväksi.
- Asia on siirrettävä ylemmän toimielimen käsiteltäväksi sen ajan kuluessa, jossa 12 luvun 2 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus päätöksestä on tehtävä.

Kiinteä omaisuus

- Seurakunta voi myydä, vaihtaa tai muuten luovuttaa tai antaa vuokralle vähintään kymmeneksi vuodeksi kiinteää omaisuuttaan **tarjouskilpailulla**. Tarjouskilpailun on oltava avoin ja siitä on tiedotettava riittävästi. (KL 3:27,1)
- Jos seurakunta luovuttaa tai antaa vuokralle vähintään kymmeneksi vuodeksi kiinteää omaisuuttaan ilman tarjouskilpailua, **puolueettoman asiantuntijan on arvioitava** kiinteistön markkina-arvo tai markkinaperusteinen vuokrataso. (KL 3:27,2)
- Sääntelyssä on huomioitu EU:n kilpailusäännösten valtiontukea koskevat linjaukset, jotka koskevat maa-alueiden ja rakennusten luovutusta ja pitkäaikaista vuokraamista.
- Kaikilla samassa asemassa olevilla kansalaisilla ja yrityksillä oltava yhtäläinen mahdollisuus tarjouksen antamiseen

Muutama ajatus

Perustuslaki ja perusoikeudet

- Lain soveltajan pitää soveltaa lakia niin, että lopputulos ei ole ristiriidassa perustuslain kanssa
- Perustuslaissa on määritelty perusoikeudet, jotka on määritelty myös useissa perus- ja ihmisoikeussopimuksissa

Päätöksenteon perusasia kirkossa

- Seurakunta on hengellinen yhteisö
- Seurakunta ei ole palveluntuottaja, jonka tehtävänä on tuottaa erilaisia palveluja seurakuntalaisille
- Kaikessa toimintaa koskevassa päätöksenteossa on pidettävä mielessä seurakunnan ja kirkon perustehtävä

Olaus Petrin tuomarinohjeita 1500-luvulta

6. Tuomarin pitää tarkasti tuntea laki, jonka mukaan hänen tulee tuomita, sillä laki pitää hänellä olla ohjeena.

9. Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan; sen kohtuuden tähden, joka laissa on, se hyväksytään.

12. Tuomari ottakoon kaikessa laissa vaarin siitä, mikä lainsäätäjän tarkoitus oli; muutoin sitä käytetään väärin ja väännetään toisaalle kuin lainsäätäjän mieli oli.

13. Yhteisen kansan hyöty on paras laki; ja sen tähden mikä havaitaan yhteiselle kansalle hyödylliseksi, se pidettäköön lakina, vaikka säädetyin lain sanat näyttäisivät toisin käskevän.

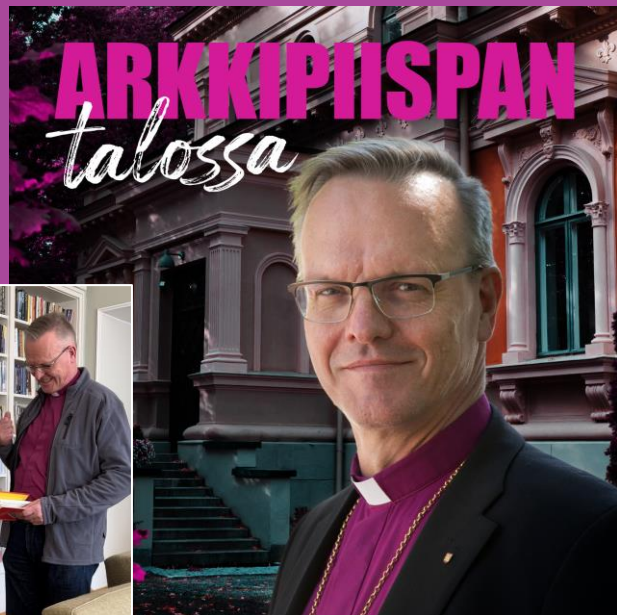

**Kapitulin
syysterveisiä!**

Arkkipiispan talossa -podcast

Arkkipiispan talossa käydään keskusteluja arvoista ja hyvästä elämästä. Arkkipiispa Tapio Luoman vieraina kiinnostavia ihmisiä yhteiskunnan eri aloilta.

Vieraina mm. Juha Tapio, Li Andersson, Anne Birgitta Pessi, Marja Jylhä, Timo Laitinen

Kuuntele podcastia
Spotifyssa ja
Spreakerissa
#arkkipiispanatalossa

Jaetut eväät 2025

- ”Jaetut eväät” valtakunnalliset kirkon jumalanpalveluselämän Turussa 9.-11.5.2025.
- Työskentelyt arkkihiippakunnassa 2023-2025. Niissä käsitellään jumalanpalveluselämän kehittämistä ja muuttuvaa hengellisyyttä eri näkökulmista. Kausittaiset teemat.
- Syksy 2023 **VIRE** – Jumalanpalvelus ja hengellisyyden tulevat kuvat
- Kevät 2024 **TILA** - Jumalanpalvelus, saavutettavuus, esteettömyys ja yhdenvertaisuus
- Syksy 2024 **SILMU** Jumalanpalvelus ja ympäristövastuu
- Kevät 2025 **SÄVY** Jumalanpalvelus ja viestintä (missionaarisuus)
- Syksy 2025 **SYKE** Jumalanpalvelus ja palvelu (kasvu)
- **Tutustu painotuksiin, työskentelyihin ja tule mukaan!**

[Jaetut eväät 2025 | Turun arkkihiippakunta](#)

tai www.arkkihiippakunta.fi -> Jaetut eväät

Hyvää syksyä! Ja siunausta kauden töihin!

